

'Muziek kan gevoelens grijpbaar maken'

Opera Melancholica van Opera2Day gaat over depressie, vertelt regisseur Serge van Veggel. En bevat ook een onbekende opera van Philip Glass.

Door onze medewerker **Joep Stapel**

Een reusachtige mensenschedel domineert het podium. Hij lijkt te drijven in een donkere poel, omzoomd door een halve maanvormige tribune. Er hangen röntgenfoto's van een slang, een eland, een Siamese tweeling. Aan de randen spelen vijf musici stemmige muziek van Philip Glass. Welkom in 'het anatomische theater van de psyche'.

Opera Melancholica heet de nieuwe productie van Opera2Day, die 29 januari in première gaat in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag. De titel verhult dat het gaat om de Nederlandse première van *The Fall of the House of Usher*, een weinig bekende opera van Philip Glass uit 1988. Maar het Haagse gezelschap, dat het operagenre graag binnenste-buiten keert, omlijst Glass' werk met een originele raamvertelling, waarin de geneesheer-directeur van een instelling de 'casus' introduceert.

De casus: het troebele zieleven van Roderick Usher, de hoofdpersoon uit het verhaal van Edgar Allan Poe waarop Glass zijn opera baseerde. Daarin is de ondergang van broer en zus Usher nauw verbonden met de onttakeling van hun kasteel. „Ik dacht altijd dat Poe een griezelschrijver was”, zegt regisseur en artistiek leider Serge van Veggel in het Theater aan de Schie, waar hij de voorstelling monteert. „Maar hij schrijft als een weten-

schapper, heel analytisch en gelaagd. Het verhaal is een spiegelpaleis, alles hangt met alles samen en alles heeft een betekenis. Zo heeft het huis uit de titel 'hologige ramen' - het kan niet anders of Poe heeft het bouwwerk bedoeld als metafoor voor de geest.”

Van Veggel, gegrepen, ging op zoek naar muzikale bewerkingen van het verhaal en ontdekte de opera van Philip Glass. „Ik kende vooral de abstracte Glass van *Einstein on the Beach*. Maar Usher is gewoon romantisch, met lange lijnen, personages, dialogen - een geweldig stuk! Glass gebruikt zijn minimal music-technieken om stemmingen op te roepen en een verhaal te vertellen. Dat werkt verrassend goed. En er is een daverende finale.”

Gothicsfeer

Op internet zijn ensceneringen te vinden die de Gothicsfeer vet aanzetten. Daarin is Van Veggel niet geïnteresseerd. Wat hem trof was juist Poe's scherpzinnige allegorische studie naar de aard van 'melancholie' - wat wij vandaag depressie zouden noemen. Een op de vijf mensen krijgt in zijn leven te maken met depressie, weet Van Veggel. Hijzelf ook, al spreekt hij in zijn eigen geval van „depressie light”: „Muziek kan zulke gevoelens grijpbaar maken, een plaats geven. Daarom raakte het stuk van Glass mij zo enorm, het opende een luik naar het onderbewuste. Ik hoop dat bezoekers van *Opera Melancholica* ook een louterende ervaring hebben.”

In Van Veggels lezing is Poe's verhaal een allegorie van de psyche. De drie personages beschouwt hij als een afspiegeling van een driedelige structuur van de geest. Roderick staat daarbij voor het denken, hij zit in zijn hoofd en zijn gedachten blijven maar malen. Zijn kwijnende

Scène uit 'Opera Melancholica' van Opera2day.

tweelingzus Madeline staat voor het voelen. De twee worden bezocht door de bezorgde jeugdvriend William, bij Poe de naamloze verteller. Hij is het bewustzijn, een soort innerlijke toeschouwer die naar het eigen denken en voelen komt kijken.

Van Veggel: „Deze structuur is op de oosterse filosofie gebaseerd. Poe's verhaal lijkt als een catastrofe te eindigen, Roderick en Madeline gaan ten onder in het instortende huis Usher. William ontsnapt en overleeft het. Vanuit oosters perspectief kun je deze ondergang echter ook als een positieve gebeurtenis lezen. Als je met afstand gaat kijken naar je eigen gedachten en gevoelens kun je er iets mee doen, of je

---

Ook de regisseur zelf had een depressie, een 'depressie light', zegt hij

---

leert ze accepteren en ze verdwijnen. Je bent weer in het hier en nu en kunt onbevangen kijken als een kind. Dat is de bevrijding van de melancholie.”

In dit anatomische theater - waar Boerhaave en Tulp onder het oog van belangstellenden sectie verrichtten op lichamen - besloot Van Veggel de menselijke geest op de snijtafel te leggen. Casestudy Roderick Usher is een bohémien met een gitaar en een hoofd vol boeken. Wij zijn de toeschouwers van zijn katharsis, en als we geluk hebben ook van die van onszelf.

Opera Melancholica door Opera2Day & New European Ensemble. Première 29/1 Kon. Schouwburg, Den Haag; tournee t/m 19/3. Inl: opera2day.nl